

Versie februari 2019

Kenniskring ARS Leren van binnenuit

ARS:schoolontwikkeling, innovatie en professionalisering door praktijkonderzoek

De ARS is een academische opleidingsschool waar door leerkrachten en studenten wordt gewerkt aan schoolontwikkeling, innovatie en professionalisering op het gebied van 'leren van binnenuit'.

Binnen de ARS werken leerkrachten en studenten van de Pabo aan onderwijsontwikkeling en daaraan verbonden professionalisering (onder andere) door zelf praktijkgericht onderzoek op te zetten en uit te voeren. Daarbij worden zij ondersteund door lerarenopleiders van Hogeschool Viaa (kenniskringleden). Praktijkgericht onderzoek in de school wordt hier gedefinieerd als 'onderzoek dat wordt uitgevoerd door leraren en leraren-in-opleiding, waarbij zij op een systematische wijze en in interactie met de omgeving antwoorden verkrijgen op vragen die ontstaan in de (eigen) onderwijspraktijk gericht zijn op verbetering van deze praktijk' (Van der Donk & Van Lanen 2012, p. 39). Rondom het thema 'Leren van binnenuit' worden de onderzoeken zodanig opgezet dat het aansluit bij vragen en concerns van het team van de ARS (leerkrachten, schoolleider, interne begeleider). De uitkomsten van de onderzoeken worden gepresenteerd op een manier die toegankelijk is voor het team en makkelijk te vertalen is naar de eigen onderwijspraktijk. Zo werkt de ARS aan de ontwikkeling van hun onderwijs en aan de professionalisering van het team. Naast het onderzoeksmatig werken op het thema 'Leren van binnenuit' wordt onderzoeksmatig gewerkt t.a.v. ICT en rapporten.

Kenniskring: onderzoek en teambetrokkenheid

De bijeenkomsten van de kenniskring zijn gestart in 2013. We vergaderen vijf keer per jaar.

De kenniskring bepaalt de agenda voor onderzoek en draagt zorg voor het opzetten, uitvoeren en presenteren van het onderzoek.

Vanaf 2014 schuiven steeds vaker teamleden aan bij de bijeenkomsten van de kenniskring. Hiermee zijn mooie stappen gezet om de betrokkenheid van het team bij het onderzoek te vergroten. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van 'team betrekken' onderzoeksmethoden. In de verschillende onderzoeken wordt gewerkt volgens de cyclus voor praktijkonderzoek. In de bijeenkomsten van de kenniskring presenteren studenten en leerkrachtonderzoekers de voortgang van hun praktijkonderzoek.

Vanaf 2016 werken we met leerteams. Elk leerteam heeft een voorzitter/kartrekker die in principe elke kenniskringvergadering bijwoont. Zo profiteert elk leerteam van de inzichten die binnen de kenniskring worden opgedaan. Notulen van de kenniskring worden met alle teamleden van de ARS gedeeld.

Het onderzoek door studenten en leerkrachten heeft in zichzelf een reflectieve werking: het vertraagt als het ware de actie en zet aan tot verkenning en onderbouwing voorafgaand aan de daadwerkelijke actie. In de onderzoeken wordt gewerkt met een hoofdvraag en deelvragen en dit dient als leidraad door het onderzoek heen.

Opbrengsten kenniskring

- Er is een gezamenlijke visie 'Leren van binnenuit' en van daaruit is de onderzoekagenda opgezet.
- Het opleiden van studenten wordt goed gecombineerd met het doen van praktijkgericht onderzoek in de school.
- De verschillende praktijkonderzoeken over thema's binnen 'Leren van binnenuit' zijn uiterst toegepast en gericht op het realiseren van verbeteringen in de praktijk. Door de lokale toepassing gaat het om kennis met een geringere generalisatiewaarde. Het is dus geen toegepast wetenschappelijk onderzoek. Het gaat er hier juist om dat leerkrachten en studenten onderzoek doen naar vragen met betrekking tot hun eigen praktijk met het oog op verbetering van hun handelen en/of van processen in de school. (Het onderzoek naar ouderbetrokkenheid door Dionne Visscher en andere studenten van de VU heeft een grote generalisatiewaarde).
- Het wordt als leerzaam ervaren om met professionele afstand en vanuit een ander perspectief naar de ontwikkeling van leerlingen, leerkrachten, studenten en de schoolorganisatie te kunnen kijken.
- Het leren vindt plaats rond het inhoudelijk thema (leren van binnenuit) en er wordt geleerd op het opzetten en uitvoeren van praktijkgericht onderzoek. Men krijgt inzicht in eigen passies en mogelijkheden. Verder ontstaat ook meer zicht op de schoolorganisatie.
- De innovatiekracht van leerkrachten in de school en lerarenopleiders wordt bevorderd.

Ontwikkelpunten kenniskring

- Systematiek in het extern delen van kennis
- Hoe worden uiteindelijke onderzoeksresultaten vertaald naar een (gedetailleerde) planning voor uitvoering in meerdere klassen?

Thema's van de onderzoeken

Binnen de kenniskring zijn de volgende thema's onderzocht:

Thema	Kernreflectie in de onderbouw
Onderzoeksvraag	
Doel van het onderzoek	Kennis over de 'leerlijn kernreflectie in de onderbouw' en bepalen van geschikte werkvormen passend bij visie ARS
Beoogd resultaat	Werkvormen voor de onderbouw
Periode	2013-2014
Onderzoekers	Rebecca Vuijck en Léonie Domburg

Thema	Krachtgerichte leerlingcoaching (praktijkonderzoek master L&I)
Onderzoeksvraag	Wat zijn de ervaringen en opvattingen van leerkrachten en leerlingen over de bijdrage van kernreflectie aan het onderwijsleerproces? (bijdrage op relatie, autonomie en competentie)
Doel van het onderzoek	Op basis van onderzoek het interne gesprek aangaan over de manier van werken en de opbrengsten daarvan. Ook om op gedane kennis te gebruiken in gesprek met externen.
Beoogd resultaat	
Periode	2014-2015
Onderzoekers	Klaas Veldman

Thema	Stimuleren open en positieve houding bij kinderen (actieonderzoek)
Onderzoeksvraag	Hoekan ik in mijn groep de principes van kernreflectie meer toepassen en de kinderen het op elkaar laten toepassen?
Doel van het onderzoek	Kinderen kunnen eigen en andermans kwaliteiten benoemen en het

	klassenklimaat is verbeterd
Beoogd resultaat	
Periode	2014 (1 ^e halfjaar)
Onderzoekers	Carolien Alberts

Thema	Coachingsplannen op basis van het ideaalbeelden en beginsituatie
Onderzoeksvraag	Hoe kunnen (3) coachingsplannen eruit zien op basis van het ideaal van de leerkracht en t.a.v. kernreflectie en wat zijn de eigen ervaringen en gedachten van de leerkrachten over hun manier van werken (betreffende KR) na 1 week en 1 maand?
Doel van het onderzoek	Inzicht in ervaringen, gedachten en behoeften (o.b.v. idealen) waarmee coachingsplannen ontworpen kunnen worden.
Beoogd resultaat	3 of 4 coachingsplannen afgestemd op ideaalbeeld en beginsituatie
Periode	2014-2015
Onderzoekers	Marjanke Huiskes

Thema	Ouderbetrokkenheid (onderdeel groter onderzoek vanuit VU)
Onderzoeksvraag	Onderzocht werd wat ouders en leerkrachten van zichzelf en van elkaar verwachten als het gaat om ouderbetrokkenheid thuis in het kader van de ontwikkeling van het kind.
Doel van het onderzoek	Inzicht in de volgende 4 aspecten: Visie van ouders, Huidige situatie, Communicatie, Begeleiding (en komen tot aanbevelingen)
Beoogd resultaat	
Periode	2014-2015
Onderzoekers	Dionne Visscher

Thema	Onderzoeksmatig werken op de ARS (praktijkonderzoek MEL)
Onderzoeksvraag	Hoe kan de schoolleider onderzoeksmatig werken op de ARS bevorderen. Vanuit de literatuur wordt onderzocht hoe je als schoolleider een gezamenlijke visie op onderzoeksmatig stimuleren kunt bevorderen. Binnen het veldonderzoek wordt onderzocht hoe ver het team van de ARS is op het gebied van onderzoeksmatig werken en hoe het volgens de leerkrachten bevorderd kan worden.
Doel van het onderzoek	Inzicht krijgen in de manier waarop de schoolleiding het onderzoeksmatig werken van leerkrachten kan bevorderen, teneinde in 2020 te komen tot een onderzoeksmatige cultuur binnen de ARS die niet meer afhankelijk is van personen, maar waar onderzoeksmatig werken goed geborgd is in de organisatie.
Beoogd resultaat	Komen tot onderzoeksmatige cultuur en borging daarvan (in 2020). Opbrengst onderzoek is dat in beeld wordt gebracht hoever het team van de ARS nu is op het gebied van onderzoeksmatig werken en wat nodig om het onderzoeksmatig werken verder te bevorderen.
Periode	2015 - 2016
Onderzoekers	Wilco Nijland

Thema	Kindgesprekken voeren
Onderzoeksvraag	Hoe ziet een kindgesprek op basis van kernreflectie er uit?
Doel van het onderzoek	
Beoogd resultaat	Format voor het voeren van kindgesprekken
Periode	2016 - 2017
Onderzoekers	Gerjanne Woertink (P4) en Aniek aan het Rot (P4)

Thema	Stimuleren van intrinsieke motivatie (actieonderzoek)
Onderzoeksvraag	Ruth is bezig met onderzoek doen bij zwakke leerlingen en hoe je hen van binnenuit kunt motiveren. Kinderen hebben hiervoor vragen gehad over wat

	<p>hen motiveert in het thematisch werken. Ruth is met 5 kinderen dieper in gesprek geweest.</p> <p>Verschillende aanbevelingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Meer inzetten op thematisch werken - Verdiepen van gesprekken met kinderen over wat ze zelf willen in de verschillende vakken. Wat willen ze bereiken. Ook bij rekenen en taal meer ingaan op idealen.
Doel van het onderzoek	
Beoogd resultaat	
Periode	2016 - 2017
Onderzoekers	Ruth Wijnholt

Thema	Stimuleren van intrinsieke motivatie (actieonderzoek)
Onderzoeksvraag	<p>Jaco heeft onderzoek gedaan naar de intrinsieke motivatie en heeft ontdekt hoe je flow kunt zien en creëren bij kinderen. Het ging over motivatie bij rekenen en de leidraad was kindgesprekken. Jaco heeft leidraad kindgesprekken van Gerjanne en Aniek gebruikt en daarnaast de reflectiekring van Korthagen.</p> <p>Jaco heeft verschillende creatieve ideeën voor rekenlessen uitprobeerde. Toch was er geen verschil waarneembaar (op de 4 vormen van autonomie) tussen nul- en eindmeting. Hierop reflectie gedaan. Mooie parallel met eigen leerproces.</p> <p>Koppeling met 2 leuke boeken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Je fantastische elastische brein <p>Tijger – tijger is het waar? (leuk voor bovenbouw)</p>
Doel van het onderzoek	
Beoogd resultaat	
Periode	2016 - 2017
Onderzoekers	Jaco Meedendorp

Thema	Leren van binnenuit en Nieuwbouw
Onderzoeksvraag	Wat zijn de gewenste (architectonische en functionele) ontwerpcriteria voor het nieuwe schoolgebouw, die het Leren van binnenuit mogelijk maakt?
Doel van het onderzoek	Het in kaart brengen van opvattingen en ervaringen van de bedenkers van Leren van Binnenuit (o.a. Fred Korthagen), de leerkrachten, leerlingen en ouders van de ARS.
Beoogd resultaat	Concrete aanbevelingen voor de architect
Periode	2017-2018
Onderzoekers	Jaco Meedendorp (P4) en Ruben Wolters (P4)

Thema	Leren van binnenuit en leerpleinen
Onderzoeksvraag	Passen leerpleinen als didactisch principe bij de onderwijsvisie, met daarin leren van binnenuit als kern, van de ARS? (3 ^e deelvraag: Heb je voor de uitwerking van de didactische principes als afgeleide van de onderwijsvisie leerpleinen nodig (of zijn er betere alternatieven)?)
Doel van het onderzoek	
Beoogd resultaat	Gedegen advies
Periode	2018-2019
Onderzoekers	Koen Kremer (P4) en Sarine Buitenhuis (P4)

Innovatieve activiteiten

Vanuit en rondom de kenniskring vinden (innovatieve) activiteiten en ontwikkeling plaats binnen het thema 'Leren van binnenuit'. Hieronder een overzicht van een aantal activiteiten:

Soort activiteit
Masterclass door groep 8 ARS voor eerstejaars studenten van de pabo (2016)
Beschrijving van inhoud
<p>Groep 8 komt naar Hogeschool Viaa en geeft een masterclass over ervaringen en opbrengsten van kernreflectie en leren van binnenuit op de ARS.</p> <p>De eerste workshop was het studentgesprek. Dit gaat over contact maken met elkaar, hoe doe je dat zo goed mogelijk en hoe krijg je een gesprek over iets wat er écht toe doet? Ze vroegen de studenten naar iets dat ze moeilijk vonden in de opleiding. Er werden verschillende onderwerpen genoemd die de studenten moeilijk vonden. De leerlingen van groep 8 kwamen erachter waarom het moeilijk was. Maar vooral waren de vragen gericht op de student in zijn of haar kracht te zetten door hen te laten inzien wat ze nodig waren om het doel te bereiken en welke eigen kwaliteiten ze daarbij konden inzetten. Studenten waren diep onder de indruk over welke vragen de achtste groepers konden stellen. Aan het einde van dit gesprek werden kernkwaliteiten van elkaar genoemd. Feedback krijgen op dat niveau is erg bijzonder en raakt soms diep. Het gaat om enthousiasme, betrokkenheid, geduld, doorzettingsvermogen etc.</p> <p>Nog verbaasder werden de studenten toen ze ervoeren wat de buitenkring had gedaan. De achtste groepers die om de studenten heen zaten, hadden hen geobserveerd. En dat had impact. De leerlingen gaven terug aan de studenten welke kernkwaliteiten er terug waren te zien. Het gaat om dingen als interesse, betrokkenheid, enthousiasme, eengoede luisterhouding en nog veel meer van die kreten.</p> <p>Misschien was de meest indrukwekkende workshop wel 'ervaringen'. Hierin vertelden de leerlingen over hoe ze in de afgelopen twee jaar als groep zijn veranderd. Kort gezegd zijn ze van een 'moeilijke' groep met een heleboel subgroepjes en ruzies veranderd in een héchte groep. Één groep. En dat was te voelen. Wat mooi, dat er ruimte was om kwetsbaar te zijn. En wat stoer dat ze zich zo durfden opstellen.</p> <p>Binnen-buiten-kring workshop. Deze workshop startte na de pauze. Deze mooie momenten die je raken en ontroeren hebben tijd nodig om te bezinken. Binnen buiten kring ging over het mollen van vragen. D.w.z. niet als een vlinder van het ene onderwerp naar het andere maar als een mol steeds dieper op het onderwerp in. Het onderwerp was klein en dichtbij 'Waar word jij vrolijk van?'. De leerlingen stelden de studenten vragen over het onderwerp. De studenten gaven hier antwoord op en de leerlingen van groep 8 vroegen door op dat onderwerp. Bijzonder om te zien hoe snel je dan iets over iemand te weten komt. Erg belangrijk voor de leerlingen van groep 8 zo vertellen ze. 'Wij willen gezien worden!' Kortom een klas met leerlingen wil écht gekend worden.</p> <p>Freeze en qualitymoment, de meest praktische workshop van de morgen. Wat hebben de leerkrachten van groep 8 gedaan om dit te borgen in hun groep. Groep 8 acteert freeze en quality moment. 'Freeze!' roept een jongen van groep 8. Deze leerling wijst andere klasgenoten aan die iemand anders een kernkwaliteit mag toebedelen. Het kan gaan om zelfstandigheid, behulpzaamheid, maar ook om samenwerken. De leerlingen vinden het fijn om te horen. Ook geven ze aan dat het een boost geeft om weer aan het werk te gaan. Maar er gebeurt meer, de leerlingen verwoorden ook waar ze het voelen. Ze voelen het diepe compliment vaak in hun hart. Het qualitymoment wordt ingezet als groep 8 heeldruk is en rust nodig is voor de volgende activiteit of om de activiteit te kunnen vervolgen. De kinderen sluiten hun ogen en denken aan een moment waarop ze rustig waren. Je voelt de rust neerdalen in het lokaal als de leerlingen dit demonstreren.</p>

Na de workshops werd veel nagepraat; één van de aanwezige studenten was erg onder de indruk en deelde dat met de leerlingen van groep 8. Deze student gaf aan dat er een verbondenheid was in deze groep, warmte en liefde en dat konden ze voelen. Dat gaf dit zo'n bijzondere lading, want waarervoer je dit. Even later in de personeelskamer verwoorde een student het nog sterker, 'Het was alsof de hemel op aarde was!' Kortom, de kinderen van groep 8 hebben leren van binnenuit ziceigengemaakt en zijn daardoor een vrije groep in grote verbondenheid en liefde. Is dit niet hoe God communicatie tussen mensen heeft bedoeld?

Marjanke Huiskes

Soort activiteit

Vanuit de LOF-subsidie wordt alle nieuwe medewerkers van de ARS een 3-delige cursus aangeboden. Deze cursus wordt op drie middagen onder schooltijd verzorgd door Marieke Alons, Henriëtte Timmermans en Klaas Veldman. (vanaf 2016)

Beschrijving van inhoud

Nieuwe collega's, studenten en ondersteuners moeten op de hoogte zijn van de principes van het schoolconcept Leren van Binnenuit. De kern van dit alles is: echt contact waarin de ander mag ervaren gezien, gekend en geliefd te zijn. Op basis van zo'n relatie willen we zo goed mogelijk onderwijs vormgeven. Op deze wijze kan het concept geborgd worden.

Deze cursus is aangeboden in seizoen 2016 – 2017 en 2017 – 2018 en dat zou zo moeten blijven. Op het moment van dit schrijven (jan 2019) is de cursus dit schooljaar nog niet aangeboden. Dat willen we nog wel doen.

Soort activiteit

Bezoek onderzoekers van de (academische) opleidingsscholen van Viaa op 19 maart 2019

Beschrijving van inhoud

Zie verslag:

Soort activiteit

Leerlab 15 mei 2019

Beschrijving van inhoud

In het leerlab willen we op onderzoek om te zien op welke wijze we leren van binnenuit / krachtgericht leren op andere manieren dan alleen praten kunnen verwerken. Kunnen fysieke vormen gebruikt worden? Hoe dan? Kunnen creatieve verwerkingen (drama, bewegen, tekenen) geïntegreerd worden in ons onderwijs? Samenwerking met Viaa (Wilke, Adriëtte) studenten en leerkrachten van ARS, MRG en DKS.

Zie verslag: